

ČUDO

Objavljivanje ove knjige podržao je
Irski fond za književnost

This book was published with the support of
Literature Ireland

Promoting and Translating Irish Writing

ČUDO

Ema Donahju

Sa engleskog preveo
Vladimir D. Janković

Naslov originala
Emma Donoghue
THE WONDER

Copyright © 2016 by Emma Donoghue Ltd.
Copyright © 2025. za srpsko izdanje, Heliks

Izdavač
Heliks

Za izdavača
Brankica Stojanović

Urednik
Bojan Stojanović

Lektor
Vesna Đukić

Štampa
DMD štamparija, Beograd

Tipografija
Janson Text

Prvo izdanje

ISBN: 978-86-6024-132-2

Smederevo, 2025.

www.heliks.rs

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Za kćerku našu, Unu, stari irski blagoslov:

*Nár mille an sioc do chuid prátaí,
Go raibh duilleoga do chabáiste slán ó cbnuimheanna.*

*Neka ti se mraz nikad na krompir ne nabvata,
crvi nek' ti se u kupusu ne zapate.*

Sadržaj

1. SESTRA	11
2. PRAĆENJE	81
3. POST	143
4. BDENJE	211
5. SMENA	273
EPILOG	353
REČ AUTORA	356
<i>Beleška o piscu</i>	358
<i>Beleška o prevodiocu</i>	359

ČUDO

PRVO POGLAVLJE

Sestra

(medicinska) sestra

odojče podojiti

dete podizati

brinuti o bolesniku

Putovanje nije bilo gore nego što je očekivala. Vozom od Londona do Liverpula; noćnim trajektom do Dablina; putničkim nedeljnim vozom do varoši po imenu Atlon.

Čekao ju je vozač. „Gospođa Rajt?“

Upoznala je bila Lib mnogo Iraca, vojnika. Ali to je bilo davno, pa je sad morala da se napne da bi razumela šta joj vozač govori.

Uzeo je njen kofer i odneo ga do vozila koje je nazvao fijakerom. Tipično za Irce, to da pogrešno stvarima nadevaju imena; ničeg fijakerskog nije bilo u tim običnim zaprežnim kolima. Lib se smestila na jedinu klupu, položenu po sredini, čizme su joj landarale mnogo bliže desnom točku nego što joj se sviđalo. Otvorila je kišobran s metalnim ramom, rominjala je kišica. Ako ništa drugo, bolje i ovo od zagušljivog voza.

Na drugom kraju klupe, pogrbljen, tako da su im se maltene leđa dodirivala, sedeo je vozač i vitlao bičem. „Ajmo sad!“

Kljuse se pomerilo.

Nekoliko ljudi na makadamu izvan Atlona učinili su joj se bleđi u licu, što je Lib pripisala ozloglašenom im načinu ishrane, u kojoj je bio zastupljen krompir i malo toga još. Možda zbog toga i vozaču fale zubi.

Utom on nešto pomenu mrtve.

„Molim?“

„Mrtva tačka, gospojo.“

Lib je čekala, držeći se čvrsto za kola koja su se truckala.

On pokaza dole. „Ovde se nalazimo tačno u središnjoj tački zemlje.“

Ravnica prošarana tamnim lišćem. Crvenkasto-mrki treset; nije li močvarno zemljište poznato po boleštinama? Sporadično sivi ostaci neke kolibe, a već ih zelenilo skoro progutalo. Ama baš ničeg što bi Lib doživela kao živopisno. Očito je Srednja Irska bila depresija gde se vlaga zbira, mali krug u sredini tacne.

Fijaker je skrenuo s puta, i sad su išli užim pošljunčanim drumom. Dobovanje po platnu kišobrana postalo je sad ravnomerno. Kućice bez prozora; Lib je zamišljala kako li izgleda porodica sa sve životinjama unutra, sklonili se od kiše, šćućurili.

S vremena na vreme bi se odvajao pokoji puteljak što vodi ka gomili krovova koji su verovatno predstavljali selo. Ali nikako da dođu do pravog sela, očigledno. Trebalo je Lib da pita vozača koliko će im do tamo otprilike trebati. Sad to pitanje nije htela da mu postavi, za slučaj da odgovor glasi *Ima još dosta*.

Nadzornica u bolnici rekla je samo da im je na dve nedelje potrebna medicinska sestra, u privatnom svojstvu. Troškovi smeštaja i puta do Irske i nazad biće podmireni, kao i dnevnice. Lib ništa nije znala o O'Donelovima osim da je izvesno reč o porodici dobrostojećoj, čim su bili toliko kosmpolitski nastrojeni da po sestru više klase pošalju čak u Englesku. Palo joj je na pamet, tek sad, otkud li su mogli znati da će pacijentu njene usluge biti potrebne samo na dve nedelje. Možda je Lib u stvari bila samo privremena zamena za drugu sestru.

U svakom slučaju, biće dobro plaćena za svoj trud, a i sve joj je ovo bilo novo, pa samim tim i donekle zanimljivo. U bolnici, dok je prolazila obuku, Lib je bila jednako kritikovana koliko i cenjena, a od nje se očekivalo samo ono najosovnije: da nahrani bolesnika, da ga presvuče, da pospremi krevet.

Odolela je porivu da gurne ruku ispod ogrtača i izvadi časovnik; od toga vreme neće brže teći, a i kiša bi mogla da uđe u satni mehanizam.

Opet kuća bez krova, kao da je putu leđa okrenula, zidovi, sve sa zabatima, optužujuće zjape u nebo. Ni korov još ne beše uspeo da prekrije ovu ruševinu. Lib je načas ugledala crnilo kroz rupu u obliku vrata; požar je nedavno buknuo, znači. (Ali kako li je išta uspelo da se zapali u ovoj vodom natopljenoj zemlji?) Niko se nije pomučio da raščisti ugljenisane grede, a kamoli da napravi novu krovnu konstrukciju i prekrije je slamom. Je li istina da Irci nisu zainteresovani za to da žive bolje?

Žena s prljavom čipkanom kapom stajala je na međi koja deli dva imanja, a buljuk dece kraj živice iza nje. Kako su čuli tandrkanje kola, krenuli su napred s visoko podignutim ovlaš skupljenim dlanovima, kao da hvataju kišu. Lib je skrenula pogled u stranu, neprijatno joj je bilo.

„Glad je u ovo doba godine“, procedio je vozač.

Ali leto je bilo u punom jeku. Zar baš sad da vlada oskudica?

Čizme su joj se isprljale od blata i šljunka koje je bacao točak. U više navrata kola bi upala u sivosmeđu baru dovoljno duboku da je morala dobro da se uhvati za klupu e da ne ispadne.

Još kućâ, neke s po tri-četiri prozora. Štale, šupe. Dvo-spratna gazdinska kuća, pa još jedna. Dva čoveka, toware nešto u kola, zastala, okrenula se, jedan nešto govori onom

drugom. Lib pogleda odeću na sebi: da nisam možda neobično obučena za putovanje? A moguće je i da su meštani i inače dokoni, pa bi prekinuli tako s radom da zveraju u ma kog neznanca što tuda prolazi.

Gore napred, od kreča se belela zgrada sa šiljatim krovom i krstom na vrhu, što znači da je posredi bila rimokatolička crkva. Tek kad je vozač povukao dizgine, Lib je shvatila da su konačno stigli do sela, iako po engleskim standardima to nije bilo više od šačice nastambi žalosnog izgleda.

Sad je pogledala na sat: još malo pa će devet, a sunce još nije zašlo. Poni je oborio glavu i stao da žvaće busen trave. Ovo je, po svemu sudeći, bila jedina ulica u mestu.

„U prodavnici pića treba da se nađete.“

„Molim?“

„Kod Rajana.“ Vozač glavom pokazao ulevo, gde se nalazila zgrada bez ikakvog obeležja.

Nemoguće. Ukočena posle putovanja, Lib je dozvolila da joj čovek pomogne da siđe s kola. Pružila je ruku u stranu, otresla kišobran, umotala uvošteno platno i čvrsto ga zakopčala. Ruku je osušila o unutrašnju stranu ogrtača pre nego što će ući u dućan s niskom tavanicom.

Zapahnuo ju je težak zadah zapaljenog treseta. Osim vatre koja se pušila pod masivnim dimnjakom, prostoriju su osvetljavala samo dva fenjera; neka devojka je pokušavala da ugura limenu kantu među već naređane, iste takve, na visokoj polici.

„Dobro veče“, reče Lib. „Mislim da su me uputili na pogrešno mesto.“

„A vi li ste ta Engleskinja“, reče devojka malo i preglasno, kao da je Lib gluva. „Hajte tamo pozadi, malo možda da večerate?“

Lib se obuzdavala. Ako prave gostionice ovde nema, i ako porodica O'Donel nije u mogućnosti ili ne želi da ugosti medicinsku sestru koju je unajmila, onda ni od žalopojki neće biti nikakve vajde.

Prošla je kroz vrata kraj dimnjaka i obrela se u maloj prostoriji bez prozora, sa dva stola. Za jednim je sedela opatica čije se lice nije gotovo moglo ni videti pod uštirkanim slojevima marame koju je nosila na glavi. Ako se Lib malo trgnula, bilo je to stoga što godinama unazad ne beše videla takav prizor; u Engleskoj se časne sestre nisu kretale tako odevene iz straha da će izazvati antiromska osećanja. „Dobro več“, reče ona učtivo.

Opatica joj uzvratila dubokim naklonom. Možda pripadnice njenog reda ne smeju da razgovaraju s inovercima, ili su se možda, čak, zavetovale na ćutanje?

Lib je sela za drugi sto, leđima okrenuta opatici, i čekala. Krčala su joj creva – nadala se da ne krče toliko glasno da bi to neko mogao čuti. Čulo se, istina slabašno, zveckanje koje je zacelo moralo dopirati ispod crnih nabora ženine odore – čuvene brojanice.

Kad je devojka konačno došla s poslužavnikom, opatica je oborila glavu i prošaputala nešto; molitva pred obed. Bila je to žena četrdesetih godina, ili pedesetih, tako se Lib učinilo, pomalo iskolačenih očiju, s mesnatim šakama kao u seljanke.

Čudna ponuda: ovseni hleb, kupus, neka vrsta ribe. „Ja mislila da će krompir biti“, reče Lib devojci.

„Za krompir ćete još mesec dana da sačekate.“

Eh, sad je Lib shvatila zbog čega u ovo doba godine u Irskoj vlada glad – krompir se vadi tek najesen.

Sve je imalo ukus treseta, ali ona poče temeljno da čisti sadržaj tanjira. Od Skutarija još, gde su porcije za bolničarke

bile jednako male kao i za muške, Lib više, jednostavno, nije htela ni zalogaj na tanjiru da ostavi.

Utom neka buka u dućanu i, odmah zatim, društvo od njih četvoro ugura se nekako u trpezariju. „Pomaže Bog, svim’ ovdena“, reče prvi koji je ušao.

Ne znajući prigodan odgovor, Lib samo klimnu glavom.

„Bog ti pomogô.“ Opatica je promrljala te reči, usput se prekrstivši tako što je vrhovima prstiju dodirnula čelo, grudi, levo pa desno rame. Onda ona izađe iz prostorije – da li zato što ju je zasitilo čak i ono malo što je pojela od nevelike porcije, ili pak da drugi sto prepusti pridošlicama – Lib nije mogla da proceni.

Beše to bučna družina, ta dvojica farmera i njihove žene. Da nisu već celo to nedeljno popodne proveli pijući na nekom drugom mestu? *Prodavnica pića*. Kako joj vozač onomad reče: *spirit grocery*, pa ona pomislila da ima veze s duhovima. Nije to bila prodavnica u kojoj ima duhova, već prodavnica u kojoj se prodaju žestoka alkoholna pića.

Iz njihov ćeretanja, u kojem su se doticali i nekog *čuda nevidenog* u koje oni sami jedva da su mogli poverovati, iako su sve videli rođenim očima, Lib je naslutila da su sigurno bili na vašaru.

„To oni tam’ nešto mute, ja kad vi kažem“, reče uto bradati. Žena ga munu laktom, ali on nije odustajao. „Da obigravu oko njojzi!“

„Gospodo Rajt?“

Ona okrenu glavu.

Nepoznati čovek na vratima lupkao se prstima po prsluku. „Doktor Makbreerti.“

Tako se, upamtila je to Lib, zvao porodični lekar O’Donelovih. Ustala je, rukovali su se. Neuredni beli zulufi,

vrlo malo kose na glavi. Iznošeni sako, perut po ramenima, štap s kuglom na vrhu. Sedamdeset, možda?

Farmeri i njihove žene bi ih malo-malo pa pogledali, zanimalo ih.

„Lepo od vas što ste skroz ovamo doputovali“, nabaci doktor, kao da je Lib došla u posetu, a ne da tu radi. „Je l' na brodu strašno bilo? Jeste li završili s jelom?“, produži on, ne dajući joj priliku da odgovori.

Izašla je s njim iz prostorije. U dućanu im je devojka, podigavši fenjer, dala znak da krenu za njom uz usko stepenište.

Soba je bila skućena. Libin kofer zauzeo je veći deo patosa. Da li se nadala da će se tet-a-tet s doktorom Makbrertijem naći baš ovde? Zar je ovo jedina slobodna soba, ili je ona devojka ipak previše neotesana da bi stvari uredila malo uljudnije?

„Vrlo dobro, Magi“, reče on devojci. „Kako ti je otac, kašlje još onako?“

„Bolje mu je sad već.“

„E dobro, gospođo Rajt“, reče on čim je devojka izašla, pa dade Lib znak da sedne na jedinu stolicu u sobi, pletenu.

Lib bi i te kako mnogo u tim trenucima značilo da je na deset minuta prvo ostavi nasamo, kako bi se poslužila noćnom posudom i umivaonikom. Poznati su Irci bili po neuviđavnosti.

Doktor se oslonio na štap. „Koliko vam je godina, ako smem da pitam?“

Moraće, znači, odmah da prođe kroz taj razgovor, iako joj je unapred predloženo bilo da je posao već dobila. „Nepunih trideset, doktore.“

„Udovica, je li tako? Poslom bolničarke počeli ste da se bavite kad ste se, ah, našli primoranom da se oslanjate na svoje sopstvene snage?“

Je li to Makbrerti proverava ono što je o njoj čuo od nadzornice? Klimnula je glavom. „Počela sam nepunih godinu dana pošto sam se udala.“

Naletela je tad bila na jedan članak o hiljadama vojnika ranjenih iz vatrenog oružja ili obolelih od kolere, a nikog nije bilo da ih zbrine. *Tajms* je tad objavio da je sedam hiljada funti uloženo kako bi se okupila grupa Engleskinja koje će potom biti poslate na Krim. *To*, pomislila je tad Lib, užasnuta, ali i s nekim osećanjem da вреди usuditi se, *mislim da bih ja to mogla*. Već je bila mnogo toga izgubila, i nije držala do suviše smotrenosti.

„Imala sam dvadeset pet godina“, samo je to ovoga puta rekla doktoru.

„Jedna od najtingelki!“, na to će on bogzna kako.

A-ha, nadzornica mu jeste, dakle, štošta rekla. Lib bi se uvek postidela kad treba pomenuti ime te velike žene, i gnušala se lepršavog nadimka koji su nadenuli svim tim bolničarkama koje je gospođa N. obučavala, baš kao da su one neke lutke izlivenne iz herojskog kalupa. „Da, imala sam čast da pod njenim vođstvom radim u Skutariju.“

Nekako bi izopačeno bilo odgovoriti odrečno, a nadmeno, opet, dati potvrđan odgovor. Lib u tom času pade na pamet da je upravo ime Najtingelove i bilo razlog što su se O'Donelovi pomučili da sestru dovedu čak s onu stranu Irskog mora. Nije joj promaklo da bi stari Irac voleo da čuje i nešto više o lepoti, strogosti, pravedničkoj ogorčenosti njene učiteljice. „Bila sam lejdi bolničarka“, reče ona samo.

„Dobrovoljka?“

Htela je bliže da objasni, ali on je sve pogrešno razumeo, i ona oseti kako joj krv udara u obraze. Ali stvarno, opet, što bi joj bilo ma i najmanje neprijatno sad? Gospođica N. ih

je oduvek opominjala da činjenica da su za svoj rad plaćene nimalo ne umanjuje njihovo čovekoljublje. „Ne, htela sam da kažem da sam bila jedna od onih školovanih sestara, a ne običnih. Moj otac je bio plemićkoga roda“, dodade ona, što je s njene strane bilo i pomalo budalasto. Bogat otac nije bio, ali da je bio plemić – jeste.

„O, vrlo dobro. Koliko dugo već radite u bolnici?“

„U septembru će tri godine.“ Što je, samo po sebi, već bio izvanredan domet, budući da u toj bolnici većina sestara ne bi opstala duže od nekoliko meseci; neodgovorne čistačice, gospođa Gempš žena starog kova, a sve samo kukaju za sledovanjem tamnog piva. Nije tamo Lib ni bila osobito cenjena. Čula je svojim ušima kako nadzornica veteranke iz krimske misije gospođice N. naziva *osionima*. „Posle Skutarija, radila sam u nekoliko porodica“, dodade ona, „a starala sam se i o svojim roditeljima u završnim fazama bolesti.“

„Jeste li ikad negovali dete, gospođo Rajt?“

Lib se našla zatečena, ali samo na tren. „Koliko cenim, princip je isti. Moj pacijent je dete?“

„Mhm, Ana O'Donel.“

„Nije mi rečeno kakve tegobe ima.“

Doktor uzdahnu.

Nešto od čega se umire, znači, zaključí Lib. Ali dovoljno sporo napreduje da još nije ubilo to dete. Tuberkuloza, najverovatnije, vlažna je ovde klima.

„Ona u stvari i nije bolesna. Jedina vaša dužnost biće da pripazite na nju.“

Čudan glagol. Ona jeziva bolničarka u *Džejn Ejr*, zadužena da čuva s uma sišavše stvorenje sklonjeno na tavan. „Ovde sam dovedena da... čuvam?“

„Ne, ne, samo da pratite.“

Ali to praćenje bilo je tek prva kockica u mozaiku. Gospođica N. je svoje bolničarke učila da budno motre na svoje bolesnike kako bi odmah uvidele šta je ovima potrebno i to im i obezbedile. Ne lek – to je bilo u doktorovoj nadležnosti – već stvari koje je gospođica N. smatrala jednako bitnim za oporavak: svetlost, vazduh, toplotu, čistoću, odmor, udobnost, hranu, a i razgovor. „Ako sam dobro razumela, vi...”

„Sumnjam da ste još išta razumeli, a za to sam kriv ja.“ Mekbrerti se nasloni na ivicu umivaonika kao da ga izdaje snaga.

Lib je pomislila kako bi rado starome ustupila stolicu, samo kad bi bila sigurna da će to učiniti tako da ga ne uvredi.

„Ne želim kod vas da stvaram bilo kakve predrasude“, nastavi on, „ali mogu vam reći da je reč o jednom krajnje neobičnom slučaju. Ana O'Donel tvrdi – to jest, bolje rečeno, njeni roditelji tvrde – da ona ništa nije pojela od svog jedanaestog rođendana.“

Lib se namršti. „Onda mora da je bolesna.“

„Ni od jedne poznate bolesti. Bolesti poznate meni, to će reći“, na to će Mekbrerti, ispravivši se. „Ona, jednostavno, ne jede.“

„Mislite, ne uzima čvrstu hranu?“ Lib jeste bila čula za takva izvoljevanja prefinjenih savremenih gospođica koje hoće danim da žive na barenoj maranti ili goveđoj supici.

„Ne, ništa ne jede“, ispravi je doktor. „Ona može samo običnu vodu da uzima i ništa drugo.“

Može znači hoće, kako veli stara bolničarska poslovice. Osim ako... „Da nema to siroto dete neke probleme sa želucem?“

„Ja bar ništa nisam našao.“

Lib se sad našla u čudu. „Jake mučnine?“ Znala je da ima trudnica kojima bi od hrane odmah pripala muka.

Doktor je vrteo glavom.

„Pati li od melanholiije?“

„Ne bih rekao. Tiha, pobožna devojčica.“

A, dakle to je, verski zanos, može biti, ništa u vezi s medicinom. „Katolikinja?“

Rukom je odmahnuo kao da će reći *a šta bi drugo bila?*

Lib je i pretpostavljala da su ovde, tako daleko od Dablina, već praktično svi katolici. Mogao bi to lako biti i sam doktor. „Ali vi ste joj sigurno skretali pažnju na to koliko post može biti opasan“, reče ona.

„Jesam, naravno. I roditelji njeni, u početku. Ali Anu to ne dotiče.“

Zar su je zbog ovoga dovlačili preko mora, zbog detinjeg hira? O'Donelovi su se neizostavno bili uspaničili čim je njihova kći prvi put digla nos za doručkom i odmah poslali telegram u London, tražeći ne bi kakvu medicinsku sestru, već jednu od onih novih, kojima se nikakva mrlja nije mogla naći: *Pošaljite jednu najtingelku!*

„Koliko je prošlo od tog njenog rođendana?“, upita ona.

Mekbrerti je čupkao brkove. „U aprilu joj je rođendan. Danas, evo, četiri meseca!“

Da ne beše obuke koju je prošla, Lib bi tog časa prasnula u smeh. „Doktore, pa dosad bi dete već umrlo.“ Čekala je neki znak koji bi joj ukazao na to da su saglasni oko apsurdnosti cele situacije; znalački da joj namigne, da se kažiprstom lupne po nosu.

On je, pak, samo klimnuo glavom. „Velika je to misterija.“

Nije to bila reč za koju bi se Lib opredelila. „Je li ona sad... vezana za postelju, ne ustaje?“

On odmahnu glavom. „Ana se šeta naokolo kao bilo koja druga devojčica.“

„Izmršavela je?“

„Oduvek je bila sitna, ali ne, kad je gledate, gotovo da se uopšte nije izmenila od aprila naovamo.“

Govorio je iskreno, no cela je priča bila smešna. Vidi li on uopšte išta tim vodnjikavim očima?

„I potpuno je sposobna za obavljanje svih zadataka“, dodade Mekbrerti. „Štaviše, životna snaga toliko je jaka u Ani, takav je to žar, da su O'Donelovi sad već počeli da veruju kako ona zaista može da živi bez hrane.“

„Neverovatno.“ Bilo je nečeg posprdnog u Libinom tonu.

„Ne čudi me što ste tako skeptični, gospodo Rajt. I ja sam bio.“

Bio? „Hoćete da mi kažete, i to sasvim ozbiljno, da...“

On je prekide, podiže tanušne ruke u vis. „Prvo što čoveku pada na pamet jeste da je reč o obmani.“

„Tako je“, reče Lib s olakšanjem.

„Ali ovo dete... Nije ona kao ostala deca.“

Lib je čekala da čuje još.

„Ništa nemam da vam *kažem*, gospodo Rajt. Ja samo pitanja imam. Četiri već meseca, evo, gorim od znatiželje, kao što, siguran sam, sad gorite i vi.“

Ne, Lib je gorela od želje da privede kraju razgovor i da istera tog čoveka iz sobe. „Doktore, nauka nas uči da je život bez hrane nemoguć.“

„Ali ne biva li uvek da najnovija otkrića u istoriji civilizacije deluju ljudima čudnovato, magično maltene?“ Glas mu je lako podrhtavao od uzbuđenja. „Od Arhimeda do Njutna, svi velikani su do prosvetljujućih saznanja došli tako što su, bez ikakvih predrasuda, ispitivali ono što nesporno doživljavaju svojim čulima. Zato od vas samo tražim da sutra, kad

se budete upoznavali s Anom O'Donel, svemu pridete otvorena uma.“

Lib je oborila pogled, postidena zbog Mekbrertija. Kako je jedan lekar mogao sebi da dozvoli da ga neka devojčica uvuče u svoju igru i da on, usled toga, pomisli da je i sâm jedan od *velikana*? „Ako smem da pitam, o detetu se sad brinete samo vi?“ Rečenicu je sročila kako lepo vaspitanje nalaže, ali ono što je zapravo htela da kaže glasilo bi: zar nije pozvan neki jači autoritet?

„Samo ja“, reče Makbrerti umirujućim tonom. „Štaviše, ja sam sastavio izveštaj o tom slučaju i poslao ga *Ajriš tajmsu*.“

Lib za te novine nikad nije bila čula. „Nacionalni list?“

„Mhm, sad je skoro osnovan, pa se nadam da bi vlasnici mogli biti malo manje zaslepljeni verskim predrasudama“, dodade on, kao s nekom čežnjom. „Da su otvoreniji za nove i nesvakidašnje stvari, gde god da se dese. Pomislio sam da bi činjenice trebalo podeliti sa širom javnošću, znate, u nadi da će neko umeti da ih objasni.“

„I, je li neko objasnio?“

Onaj priguši uzdah. „Stiglo je nekoliko pisama napisa-nih s puno žara, a u kojima ljudi tvrde da je taj Anin slučaj u svakom pogledu pravo čudo. Biloje tu i nekoliko zanimljivih ideja, u smislu da ona ume da izvuče neka nutritivna svojstva iz, recimo, magnetizma, ili iz čula mirisa.“

Mirisa? Lib usisa obraze da se ne bi nasmešila.

„Pisao mi je jedan, prilično smelo, kaže da postoji mogućnost da ona sunčevu svetlost pretvara u energiju, kao biljke. Ili, čak, živi od vazduha, čega takođe ima u biljnom svetu“, dodade on, a naborano lice mu se razvedrilo. „Sećate se kako su monari s onog broda koji je potonuo pričali kako su mesecima živeli samo na duvanu?“

Lib je oborila pogled, da sagovornik ne vidi prezir u njenim očima.

Mekbrerti se vratio na temu. „Ali ogromna većina odgovora sastojala se od ličnih uvreda.“

„Dete su vređali?“

„I dete, i porodicu, i mene. Nisu ti komentari bili samo u *Ajriš tajmsu* već i u raznim britanskim izdanjima koja su celu tu priču iskoristili isključivo u satirične svrhe.“

Lib je sad sve bilo jasno. Prešla je toliko put da bi se zaposlila kao dadilja-tamničarka, a sve zbog povređenog ponodsa jednog provincijskog doktora. Zašto li od nastojnice nije iskamčila više pojedinosti pre nego što je prihvatila posao?

„Većina njih smatra da su O'Donelovi prevaranti, da krišom hrane kćerku i prave budale od celog sveta.“ Mekbrertijev glas sad je postao piskav. „Ime našeg sela postalo je sinonim za lakovernu zaostalost. Mnogi ovdašnji važni ljudi smatraju da je okaljana čast ovog okruga – a možda i cele irske nacije.“

Zar se povodljivost ovog doktora kao groznica prenela i na te *važne ljude*?

„I tako je formiran odbor, i doneta je odluka da se organizuje nadzor.“

Aha, znači nisu O'Donelovi ni poslali po Lib. „A sve da bi dokazali da dete preživljava na neki nesvakidašnji način?“ Nastojala je da joj se u glasu ne oseti ironija.

„Ne, ne“, uveravao ju je Mekbrerti, „nego jednostavno da obelodanimo istinu, kakva god ona bila. Dve pažljive osobe biće sve vreme uz Anu, noću i danju, i tako dve sedmice.“

Nije, dakle, Lib ovde pozvana zbog iskustva u hirurškoj sali niti svega što zna o infekcijama, već da trenira strogoću. Očito su se članovi odbora nadali da će, dovodeći neku od

nove bolničarske fele, dati izvesnu verodostojnost suludoj priči O'Donelovih. Da ova primitivna zabit postane čudo u očima sveta. Od besa se Lib ukočila vilica.

A i od saosećanja prema drugoj ženi koju su na isti način namamili u ovu močvaru. „A ta druga sestra... koliko mi se čini, nisam imala prilike da je upoznam?“

Doktor se namrštio. „Pa zar niste sestru Majkl upoznali za večerom?“

Ona opatica što gotovo i ne progovara; pa mogla je Lib da nasluti da je to ona. Čudno je kako uzimaju imena muških svetaca, kao da se odriču svoje ženske prirode. Ali zašto se ta opatica nije predstavila kako red nalaže? Šta li joj je značio onaj duboki naklon – da su sad njih dve u istom sosu? „Je li i ona prošla obuku na Krimu?“

„Ne, ne, nju sam doveo iz sirotišta u Tulamoru“, reče Mekbrerti.

Jedna od *putujućih opatica*. Lib je s takvima služila u Skutariju. Bile su pouzdane radnice, ako ništa drugo, pomisli ona sad.

„Roditelji su zahtevali da barem jedna od vas bude njihove, ovaj...“

O'Donelovi su, dakle, tražili rimokatolikinju. „Denominacije.“

„I nacionalnosti“, dodade on, kao da će time malo ublažiti izrečeno.

„Potpuno sam ja svesna da Engleze u ovoj zemlji ne vole“, reče Lib, na silu se nasmešivši.

Mekbrerti se usprotivio: „To je već malo prejako.“

A šta s onim licima koja su se okretala za kolima dok se Lib vozila glavnom seoskom džadom? Istina, ti ljudi su o njoj razgovarali zato što se, shvatila je to sad, njen dolazak očekivao.

Nije ona bila tek tamo neka Engleskinja; nju su ovamo poslali da vodi računa o mezimici njihovog plemića.

„Sestra Majkl je tu da bi dete imalo osećaj da je u poznatom ambijentu, ništa drugo“, reče Mekbrerti.

Sama kategorija *poznatosti* bila je neizostavna pa i dobrodošla kriteristika za nekog čuvara! Ali kao drugu bolničarku odabrao je jednu iz čuvene brigade gospodice N, da bi sve to, dokonala je Lib, izgledalo u dovoljnoj meri *obzirno*, osobito u očima britanske štampe.

Lib je tad bilo došlo da kaže, i to baš hladnim glasom, *Doktore, shvatam ja da sam ovamo dovedena u nadi da će moja povezanost s jednom uistinu izvanredne dame koja će oreolom ugleda prekriti jednu nečuvenu prevaru. Ja u tome učestvovati neću.* Ukoliko na put krene koliko jutrom, mogla bi u bolnicu da se vrati kroz dva dana.

Sama ta pomisao ispunila ju je mračnim osećanjima. Zamisljala je sad sebe kako pokušava da objasni da je taj posao u Irskoj bio neprihvatljiv na moralnoj osnovi. I kako bi nastojnica na to samo frktala.

I zato je Lib potisnula osećanja, do daljeg, i usredila se na praktična pitanja. *Samo da je pratite*, tako je nekako rekao Mekbrerti. „Ako u bilo kom trenutku, dok smo mi na dužnosti, izloži makar i najmanju želju, makar i okolišno, da pojede nešto...“, počela ona.

„Onda ćete joj doneti da jede.“ Doktor je zvučao kao da je u šoku. „Pa nije nama posao da izgladnjujemo decu.“

Klimnula je glavom. „Mi sestre bi, znači, kroz dve nedelje trebalo da vam podnesemo izveštaj?“

On je na to odmahnuo glavom. „Kao Anin lekar – a s obzirom na to da mi je zapala krajnje neugodna dužnost da se bavim papirima – moglo bi se reći da sam i ja tu

zainteresovana strana. A vas dve ćete, pod zakletvom, svedočiti pred odborom.“

Lib to, prosto, nije mogla da dočeka.

„A svedočićete odvojeno, vi i sestra Majkl“, dodade on podigavši čvornovati kažiprst, „bez ikakvih međusobnih dogovora. Želja nam je da čujemo šta i jedna i druga imate da kažete, nezavisno jedna od druge.“

„Vrlo dobro.“ Smem li da pitam, zbog čega se taj nadzor ne vrši u mesnoj bolnici?“ Osim ako bolnice i nema u ovoj *mrtvoj tački* ostrva.

„O, O'Donelvima je mrska bila sama pomisao na to da svoju malecku odvedu u okružnu bolnicu.“

Tad je Lib sinulo; plemić i gospa mu želeli su da im kćerka ostane kod kuće kako bi mogli da nastave krišom da joj doturaju hranu. Kakve dve nedelje, da je ona tamo pod nadzorom, bili bi ranije razotkriveni.

Pažljivo je birala reči zato što je doktoru ta mlada folirantkinja očigledno bila draga. „Ako, pre nego što isteknu te dve nedelje, pronađem dokaz koji ukazuje na to da Ana krišom uzima hranu – treba li odmah o tome da izvestim odbor?“

Na te reči njemu se smežuraše u bradicu obrasli obrazi. „Pretpostavljam da bi, u tom slučaju, sve ovo postalo samo jedno gubljenje vremena i traćenje novca.“

Postojali su, dakle, izgledi da se Lib već kroz neki dan nađe na brodu za Englesku, a da se prethodno ova čudnovata epizoda završi na po nju zadovoljavajući način.

Štaviše, ako novine širom kraljevstva pripišu bolničarki Elizabet Rajt zasluge za razotkrivanje prevare, osoblje njene bolnice neće to moći a da ne primeti. Ko će je onda nazivati *uznositom*? Možda iz svega toga izađe nešto dobro; radno

mesto koje će više odgovarati Libinom talentu, koje će biti zanimljivije. I da joj život postane manje skučen.

Podigla je ruku da pokrije usta, iznenada joj se prizevalo.

„Bolje da idem ja sad“, reče Mekbrerti. „Mora da će još malo pa deset sati.“

Lib je povukla lanac koji joj je visio za pojasom i pogledala časovnik. „Kod mene je deset i osamnaest.“

„A, mi idemo dvadeset pet minuta unazad. Vi ste još na engleskom vremenu.“

Lib je, s obzirom na sve, i dobro spavala.

Svanulo je nešto pre šest. Ona je tad već bila u bolničkoj uniformi; na sebi je imala sivu haljinu od tvida, fini vuneni žaket, bela kapica. (Barem joj je sve dobro stajalo. Jedno od sijaset poniženja koje je pretrpela u Skutariju bile su te standardne uniforme; sitniji bolničarke plivale su u svojim, dok je Lib izgledala kao neka sirotica koja je prerasla svoju pa joj rukavi do lakata.)

Doručkovala je sama u sobi iza dućana. Jaja su bila sveža, žumanca žuta kao sunce.

Rajanova ona cura – Meri li beše, ili Meg? – nosila je istu onu uflekanu kecelju kao i prethodne večeri. Kad se vratila da raspredi sto, rekla je Lib da je čeka gospodin Tadeus. Izašla je iz sobe pre nego što je Lib stigla da joj kaže da ne poznaje nikoga ko se tako zove.

Lib je ušla u dućan. „Hteli ste da razgovaramo?“, upita ona čoveka koji je tamo stajao. Nije bila sasvim sigurna da li bi trebalo dodati *gospodine*.

„Dobro jutro, gospodo Rajt, nadam se da ste dobro spavali.“ Taj gospodin Tadeus bio je mnogo uglađeniji nego što je mogla da nasluti na osnovu njegovog pohabanog kaputa.

Ružičasto, ne baš naročito mladoliko lice, tup nos; crni čupearak mu odskočio na glavi kad je skinuo šešir. „Treba da vas odvedem do O'Donelovih sad, ako ste spremni.“

„Sasvim spremna.“

Mora da je osetio sumnjičavost u njenom glasu, jer je odmah dodao: „Dobri doktor je smatrao da bi možda neki pouzdani prijatelj porodice mogao na sebe da preuzme tu dužnost oko upoznavanja.“

Lib se sad zbunila. „Imala sam utisak da je dr Mekbrerti upravo takva osoba.“

„I jeste“, reče g. Tadeus, „ali pretpostavljam da O'Donelovi osobito poverenje polažu u svog sveštenika.“

Sveštenika? Čovek je bio najprostije odeven. „Izvinite. Znači, vi ste otac Tadeus?“

Ovaj je samo slegnuo ramenima. „Pa, to je novi sad stil, ali mi u ovim krajevima ne razbijamo mnogo glavu oko takvih stvari.“

Teško je bilo zamisliti ovog pristupačnog čoveka kako ispoveda seljane, čuva njihove tajne. „Ne nosite sveštenečki okovratnik ili...“, Lib je pokazala na njegove grudi, pošto nije znala kako se zove crna odora na kopčanje.

„Sve što je potrebno za praznike, naravno, držim u sanduku“, reče g. Tadeus s osmehom na licu.

Devojka se, sva u žurbi, vratila uto u sobu brišući ruke. „Evo vam duvana“, reče ona g. Tadeusu dok je uvrtila krajeve papira u koji je duvan umotala, pa mu ga samo gurnula preko pulta.

„Bog te blagoslovio, Megi, i daj kutiju šibica. Dobro, dakle... sestro?“

Gledao je nekud pored Lib. Ona se osvrnula i tek tad primetila da je i opatica u prostoriji; kad li se samo ušunjala?